

STN	Senzorická analýza Všeobecný návod na výber, výcvik a monitorovanie vybraných posudzovateľov a expertných senzorických posudzovateľov (ISO 8586: 2012)	STN EN ISO 8586 56 0035
------------	---	---

Sensory analysis. General guidelines for the selection, training and monitoring of selected assessors and expert sensory assessors

Analyse sensorielle. Lignes directrices générales pour la sélection, l'entraînement et le contrôle des sujets qualifiés et sujets experts sensoriels

Sensorische Analyse. Allgemeiner Leitfaden für die Auswahl, Schulung und Überprüfung ausgewählter Prüfer und Sensoriker

Táto norma je slovenskou verziou európskej normy EN ISO 8586: 2014. Preklad zabezpečil Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR. Táto norma má rovnaké postavenie ako majú oficiálne verzie.

This standard is the Slovak version of the European Standard EN ISO 8586: 2014. It was translated by Slovak Office of Standards, Metrology and Testing. It has the same status as the official versions.

Nahradenie predchádzajúcich noriem

Táto norma nahrádza STN ISO 8586 z októbra 2013, ktorá od 1. 10. 2013 nahradila STN EN ISO 8586-2: 2008 v celom rozsahu.

119198

Úrad pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR, 2014

Podľa zákona č. 264/1999 Z. z. v znení neskorších predpisov sa môžu slovenské technické normy rozmnožovať a rozširovať iba so súhlasom Úradu pre normalizáciu, metrológiu a skúšobníctvo SR.

Národný predhovor

Táto norma má 3 národné poznámky.

Citované normy

EN ISO 5492: 2009 zavedená v STN EN ISO 5492: 2010 Senzorická analýza. Slovník (ISO 5492: 2008) (56 0033)

ISO 6658 zavedená v STN ISO 6658: 2010 Senzorická analýza. Metodológia. Všeobecný návod (56 0032)

ISO 8589 zavedená v STN EN ISO 8589: 2010 Senzorická analýza. Všeobecný návod na usporiadanie senzorických pracovísk (ISO 8589: 2007) (56 0036)

Vypracovanie normy

Spracovateľ: Potravinokonzult Bratislava, Ing. Jozef Kerekréty

Technická komisia: TK 78 Poľnohospodárske produkty a potravinárske výrobky

Senzorická analýza

**Všeobecný návod na výber, výcvik a monitorovanie vybraných posudzovateľov
a expertných senzorických posudzovateľov
(ISO 8586: 2012)**

Sensory analysis

General guidelines for the selection, training and monitoring of selected assessors
and expert sensory assessors
(ISO 8586: 2012)

Analyse sensorielle –
Lignes directrices générales pour la sélection,
l'entraînement et le contrôle des sujets
qualifiés et sujets experts sensoriels
(ISO 8586: 2012)

Sensorische Analyse –
Allgemeiner Leitfaden für die Auswahl,
Schulung und Überprüfung ausgewählter
Prüfer und Sensoriker
(ISO 8586: 2012)

Túto európsku normu schválil CEN 28. decembra 2013.

Členovia CEN sú povinní plniť vnútorné predpisy CEN/CENELEC, v ktorých sú určené podmienky, za ktorých sa tejto európskej norme bez akýchkoľvek zmien priznáva postavenie národnej normy. Aktualizované zoznamy a bibliografické odkazy týkajúce sa takýchto národných noriem možno na požiadanie dostať od Riadiaceho strediska CEN-CENELEC alebo od každého člena CEN.

Táto európska norma existuje v troch oficiálnych verziách (anglickej, francúzskej, nemeckej). Verzia v akomkoľvek inom jazyku, ktorú na vlastnú zodpovednosť vydal člen CEN v preklade do národného jazyka a ktorá bola oznámená Riadiacemu stredisku CEN-CENELEC, má rovnaké postavenie, ako majú oficiálne verzie.

Členmi CEN sú národné normalizačné organizácie Belgicka, Bulharska, Bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko, Cypru, Česka, Dánska, Estónska, Fínska, Francúzska, Grécka, Holandska, Chorvátska, Írska, Islandu, Litvy, Lotyšska, Luxemburska, Maďarska, Malty, Nemecka, Nórska, Poľska, Portugalska, Rakúska, Rumunska, Slovenska, Slovinska, Spojeného kráľovstva, Španielska, Švajčiarska, Švédska, Talianska a Turecka.

CEN

Európsky výbor pre normalizáciu
European Committee for Standardization
Comité Européen de Normalisation
Europäisches Komitee für Normung

Riadiace stredisko: Avenue Marnix 17, B-1000 Brusel

Obsah

	strana
Predhovor	6
Úvod	7
1 Predmet normy	9
2 Normatívne odkazy	9
3 Termíny a definície	9
4 Výber posudzovateľov	10
4.1 Všeobecne	10
4.2 Nábor, predbežný skríning a úvodné zaškolenie	10
4.3 Základné informácie a predbežný výber	12
4.4 Skríning	14
5 Výcvik posudzovateľov	16
5.1 Princíp	16
5.2 Všeobecne	17
5.3 Postup posudzovania	17
5.4 Výcvik rozpoznávania farby, chuti, pachu a textúry	17
5.5 Výcvik zisťovania a rozpoznávania konkrétnych chutí a pachov	21
5.6 Výcvik používania stupníc	22
5.7 Výcvik vytvárania a používania deskriptorov (senzorických profilov)	23
5.8 Prax	23
5.9 Výcvik na posudzovanie konkrétneho produktu	23
6 Konečný výber členov sensorickej komisie pre konkrétne metódy	24
6.1 Princíp	24
6.2 Posudzovanie rozdielov	24
6.3 Posudzovanie usporiadaním do radov	24
6.4 Známkovanie a bodovanie	24
6.5 Kvalitatívna opisná analýza	25
6.6 Kvantitatívna opisná analýza	25
6.7 Posudzovatelia na konkrétne posudzovanie	25
7 Výcvik expertných posudzovateľov	26
7.1 Všeobecne	26
7.2 Sensorická pamäť	26
7.3 Sémantické a metrické učenie sa sensorických deskriptorov	26
7.4 Zostavenie slovníka deskriptorov	26
7.5 Výcvik na podmienky posudzovania (senzorického hodnotenia)	26
8 Monitorovanie a preskúšavanie výkonov vybraných posudzovateľov a expertných sensorických posudzovateľov	27
8.1 Ciele	27
8.2 Princíp	27

8.3	Vyhodnotenie výsledkov	27
9	Manažovanie skupiny a jej následná činnosť	28
9.1	Motivácia	28
9.2	Udržiavanie zručností	28
9.3	Obnovovací výcvik	28
9.4	Opakovanie výcviku	28
Príloha A (informatívna) – Opakovateľnosť a reprodukovateľnosť posudzovateľov a senzorických komisií		29
Príloha B (informatívna) – Použitie analýzy rozptylu pri výbere vybraných posudzovateľov pre bodovanie		30
Príloha C (informatívna) – Príklad praktickej aplikácie		33
Literatúra		35

Predhovor

Text medzinárodnej normy ISO 8586: 2012 pripravila technická komisia ISO/TC 34 Potravinárske výrobky medzinárodnej organizácie pre normalizáciu (ISO) a bol prevzatý ako EN ISO 8586: 2014.

Tejto európskej norme sa musí priznať postavenie národnej normy buď vydaním identického textu, alebo oznámením najneskôr do júla 2014 a národné normy, ktoré sú s ňou v rozpore, musia sa zrušiť najneskôr do júla 2014.

Upozorňuje sa na možnosť, že niektoré časti tohto dokumentu môžu byť predmetom patentových práv. CEN [a/alebo CENELEC] nezodpovedajú za identifikáciu ktoréhokoľvek alebo všetkých takýchto patentových práv.

Tento dokument nahrádza EN ISO 8586-2: 2008.

V súlade s vnútornými predpismi CEN/CENELEC sú túto európsku normu povinné prevziať národné normalizačné organizácie týchto krajín: Belgicka, Bulharska, Bývalej juhoslovanskej republiky Macedónsko, Cyprus, Česka, Dánska, Estónska, Fínska, Francúzska, Grécka, Holandska, Chorvátska, Írska, Islandu, Litvy, Lotyšska, Luxemburska, Maďarska, Malty, Nemecka, Nórska, Poľska, Portugalska, Rakúska, Rumunska, Slovenska, Slovinska, Spojeného kráľovstva, Španielska, Švajčiarska, Švédsko, Talianska a Turecka.

Oznámenie o schválení

Text medzinárodnej normy ISO 8586: 2012 schválil CEN ako EN ISO 8586: 2014 bez akýchkoľvek modifikácií.

Úvod

Senzorická komisia predstavuje skutočný „merací prístroj“, ktorého výsledky merania závisia od jej členov.

Nábor osôb, ktoré sú ochotné zúčastniť sa na práci senzorickej komisie, treba vykonať starostlivo a čas a peniaze vložené do jej práce považovať za skutočnú investíciu.

Senzorické posudzovanie (hodnotenie)¹ môžu vykonávať tri typy posudzovateľov:

- senzorickí posudzovatelia;
- vybraní posudzovatelia;
- expertní senzorickí posudzovatelia.

Senzorickí posudzovatelia sú akékoľvek osoby, ktoré sa zúčastňujú na senzorickom hodnotení. Môžu nimi byť laickí posudzovatelia, ktorí nemusia spĺňať nijaké detailné kritériá, alebo zaškolení posudzovatelia, ktorí práve absolvovali senzorické hodnotenie (pozri ISO 5492: 2008, 1.5).

Vybraní posudzovatelia sú osoby vybrané na základe ich schopnosti vykonávať danú senzorickú skúšku (pozri ISO 5492: 2008, 1.6).

Expertní senzorickí posudzovatelia sú vybraní posudzovatelia, ktorí preukázali senzorickú citlivosť, ktorí majú dôkladný výcvik a skúsenosti v oblasti senzorického hodnotenia a ktorí sú schopní vykonávať vyrovnané a opakovateľné senzorické hodnotenia rôznych produktov (pozri ISO 5492: 2008, 1.8).

Aby sa vylúčili uchádzači, ktorí nie sú vhodní na výkon senzorickej analýzy, v štádiu náboru je nevyhnutné vykonať predbežný výber uchádzačov. Konečný výber však možno vykonať až po výbere a výcviku. Metóda výberu a metóda výcviku, ktoré treba absolvovať, závisia od úloh, ktoré majú vybraní posudzovatelia a expertní senzorickí posudzovatelia vykonať.

Senzorickí posudzovatelia pracujú v senzorickej komisii, ktorú vedie vedúci senzorickej komisie. V určitých prípadoch (najmä pri opisnej senzorickej analýze) možno senzorickú komisiu rozdeliť do špecializovaných podskupín.

Odporúčaný postup zahŕňa:

- a) nábor a predbežné preverenie (skrining) laických posudzovateľov;
- b) ďalšie oboznamovanie (doškolenie) laických posudzovateľov, ktorí sa majú stať zaškolenými posudzovateľmi;
- c) výber zaškolených posudzovateľov preverením ich spôsobilosti vykonávať konkrétne skúšky, aby sa mohli stať vybranými posudzovateľmi;
- d) možnosť výcviku vybraných posudzovateľov, aby sa stali expertnými senzorickými posudzovateľmi.

Presné postupy podľa bodov a) a b) a povaha skúšok, ktoré sa vykonávajú v prípadoch podľa bodov c) a d), závisia od úloh, ktoré má senzorická komisia vykonať.

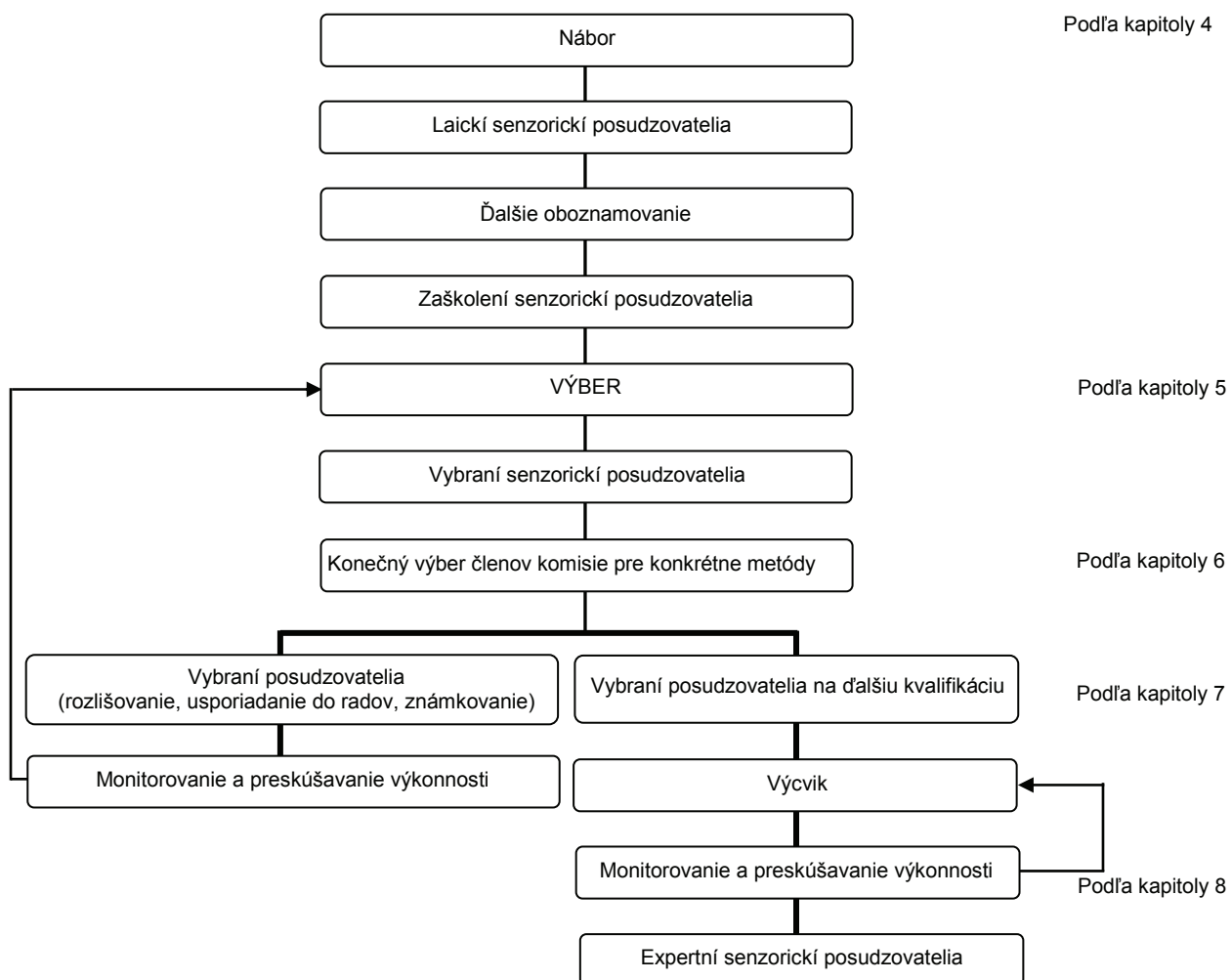
Expertní senzorickí posudzovatelia sú posudzovatelia, ktorí počas práce v senzorickej komisii preukázali osobitnú ostrosť vnímania a reprodukovateľnosť a vyvinuli si dobrú dlhodobú senzorickú pamäť, ktorá im umožňuje produkovať spoľahlivé porovnateľné posudky, prípadne aj bez použitia kontrolných vzoriek.

Vedúci senzorickej komisie zodpovedá za monitorovanie skupiny expertných senzorických posudzovateľov a za ich výcvik. Expertní senzorickí posudzovatelia nezodpovedajú za výber použitých skúšok, za predkladanie vzoriek ani za interpretáciu výsledkov. Za tieto záležitosti zodpovedá vedúci senzorickej komisie, ktorý rozhoduje aj o tom, koľko informácií komisia dostane.

Výkony vybraných posudzovateľov sa majú pravidelne monitorovať, aby sa zaistilo, že stále spĺňajú kritériá, na základe ktorých boli pôvodne vybratí.

¹ NÁRODNÁ POZNÁMKA 1. – Termíny „posudzovanie“ a „hodnotenie“ sa v súvislosti so senzorickou analýzou v preklade tejto medzinárodnej normy používajú ako synonymá.

Celý proces je znázornený na obrázku č. 1.

Obrázok 1 – Schéma celého procesu

UPOZORNENIE. – Tento dokument sa nezaobrá všetkými bezpečnostnými záležitosťami, ktoré sa týkajú používania senzorickej analýzy. Používateľ normy zodpovedá za určenie príslušných pravidiel pre bezpečnosť a zdravie a za zabezpečenie dodržiavania podmienok ustanovených vnútroštátnymi predpismi.

1 Predmet normy

Táto medzinárodná norma špecifikuje kritériá výberu a postupy výcviku a monitorovania vybraných posudzovateľov a expertných senzorických posudzovateľov. Dopĺňa informácie poskytnuté normou ISO 6658.

2 Normatívne odkazy

Ďalej uvedené dokumenty sú nevyhnutné pri používaní tohto dokumentu. Pri datovaných odkazoch sa používa len citované vydanie. Pri nedatovaných odkazoch sa používa najnovšie vydanie citovaného dokumentu (vrátane zmien).

ISO 5492 *Sensory analysis – Vocabulary*. [Senzorická analýza. Slovník.]

ISO 6658 *Sensory analysis – Methodology – General guidance*. [Senzorická analýza. Metodológia. Všeobecný návod.]

ISO 8589 *Sensory analysis – General guidance for the design of the test rooms*. [Senzorická analýza. Všeobecný návod na usporiadanie senzorických pracovísk.]

koniec náhľadu – text ďalej pokračuje v platenej verzii STN